Parel aan de IJssel

Bij monumentaal Deventer ligt het landschappelijk schoon om de hoek. Zo kun je er gemakkelijk natuur en cultuur combineren. En ook voor shopaholics valt er veel te halen.

TEKST SARAH-MIE LUYCKX

Nu de R in de maand is, trekken de geneugten van een aangename stad. Maar ook is er behoefte aan een frisse blos. Zo valt de keus op Deventer, parel aan de IJssel, omgeven door veel landschappelijk schoon. Voordat man en ik het historisch centrum monsteren, nemen we het voetveer met de koddige naam Stokvis naar de overzijde van de rivier. Daar begint de 6 kilometer lange bewegwijzerde rondwandeling door agrarisch gebied die genoemd is naar 't Schol, het landgoed dat wordt doorkruist.

De oversteek van de IJssel – provinciegrens tussen Overijssel en Gelderland – is zo gepiept. Ter hoogte van de Deventer stadskade is sprake van een flessehals: de rivier is er op z'n smalst, waardoor bij hoogwater de boel nogal eens overstroomde. Dat euvel moet grotendeels zijn verholpen. Vorige maand werd met feestelijkheden het project 'Ruimte voor de rivier' afgesloten. Zes nevengeulen ofwel hanken en kilometers lange afgravingen van de uiterwaarden dienen Deventer voortaan te behoeden voor natte voeten.

De nieuwe houten aanlegsteiger van het voetveer is nog niet voltooid. Desondanks bereiken we met gemak de wal, slaan linksaf en volgen de IJssel in zuidelijke richting onder begeleiding van het bronzen gebeier van de kathedrale Lebuïnuskerk, die aan de overkant statig staat te wezen. De skyline die zich even verderop aandient, is van mindere allure. Nieuwe appartementencomplexen als blokkendozen, een paar windmolens en een gsm-mast. Ook in Deventer heeft de tijd niet stilgestaan. Maar gelukkig kreeg niet elke moderniseringsaandrang zijn beslag. Anders was de westelijke rivieroever waarop we wandelen niet zo leeg gebleven. Daarvoor werd ooit het zogenoemde Dubbelstadsplan bedacht, dat dus uiteindelijk in de ijskast belandde.

De agrarische gebieden Mars en Bolwerksweiden bleven zodoende gespaard. Daar mochten de bevoorrechte 'grootburgers' van Deventer tot de 19de eeuw hun vee laten grazen. Het is er nu opvallend modderig, en natuurlijk net niet de juiste schoenen aangetrokken. Het traject rond het klassieke landhuis van 't Schol is bezaaid met eikels. Zou het een strenge winter worden, vraag ik me af. Veel vruchten van de eikenboom zijn de voorbode van strenge vorst dan wel pakken sneeuw, luidt een volkswijsheid. Daar geloven we natuurlijk niet in, maar ondertussen beginnen we toch naar de warmte van de stad te verlangen.

Die komt al snel in zicht. Na buurtschap Steenenkamer – eens de moestuin van Deventer – te zijn doorgestoken, belanden we bij de laatste attractie van de route: het nabij de uiterwaarden gelegen ruimtelijke Worpplantsoen met slingerende paden en kanjers van bomen. Dat werd in 1699 aangelegd en staat te boek als het oudste wandelpark van Nederland. Ertegenover ligt het gerenoveerde IJsselhotel met schitterend uitzicht op de rivier te lonken voor de lunch, maar vanwege de tijd kiezen we voor een etablissement in de stad.

Wandelen en shoppen

- Wandelroute 't Schol is voor 1 euro verkrijgbaar bij de VVV aan de Brink 56. Maar wie vanaf het voetveer de rode pijlen volgt, komt er ook. Met het ov? Neem vanaf het Centraal Station bus 171 richting Twello. Uitstaphalte: Buitensociëteit. Ook de stadswandelingen zijn te koop bij de VVV (€2,50). Voor de shoppers heeft de VVV een gratis route met kleinschalige winkels.
- Wie meer wil wandelen rondom Deventer, kan kaart nummer 5 van het wandelknooppuntennetwerk Overijssel aanschaffen: 'Salland – Van IJssel tot en met Sallandse Heuvelrug'.

Het Havenkwartier

Zoals elke stad die mee wil in de vaart der volkeren, heeft ook Deventer een voormalig industrieterrein dat wordt herontwikkeld: het Havenkwartier. Op vrijdag 13 november wordt daar het Fooddock geopend, een overdekte markthal. De Rotterdamse en Amsterdamse varianten ervan doen het goed. Fooddock komt in de Zwarte Silo (Zuiderzeestraat 2).

Eten

- **'t Arsenaal** (Nieuwe Markt 33/34), gevestigd in twee historische panden met waanzinnige binnentuin: het voormalige middenschip van de Mariakapel.
- Theater Restaurant **Bouwkunde** (Markt 2-4)
- **De Hip** (Brink 21)

Er is keuze zat aan de Brink, het opvallend royale stadsplein waarvan her en der wordt vermeld dat het het grootste van ons land is. De grond was hier te drassig om te bebouwen, vermeldt Annelies Jasper van de VVV, die nu met ons meeloopt. Graag had ik een vorkje geprikt bij De Hip, een van Deventers hotspots die dik twee jaar geleden het oude bankgebouw aan de Brink 21 betrok. Maar helaas houdt de populaire, wat studentikoze horecagelegenheid deze herfstdag haar deuren gesloten.

Vanaf de Brink beginnen de twee VVV-stadswandelingen, waaruit ik niet kan kiezen. Daarom wordt het een combinatie van beide voor een zo volledig mogelijk beeld van het historische centrum. Vlakbij De Hip gaan we het Bergkwartier in. De op een rivierduin gebouwde buurt is een erfenis van het illustere handelsverleden van de Hanzestad, die na de Middeleeuwen door onder meer de concurrentie van het Noordzeegebied haar beste tijd had gehad. Aan knusse straatjes staan koopmanswoningen, voormalige pakhuizen en een enkele stadsboerderij. De allerlaatste verdween pas in het laatste decennium van de vorige eeuw. Tot die tijd stonden er 's winters in de Golstraat – hartje centrum – gezellig herkauwende koeien op stal. Dat hadden we graag gezien. We mogen ons sowieso gelukkig prijzen dat we het Bergkwartier in al zijn monumentale schoonheid kunnen aanschouwen; het had niet veel gescheeld of het wijkje – dat na de oorlog was verworden tot een ranzige hoerenbuurt met veel schade door bombardementen – was tegen de vlakte gegaan.
In de Menstraat staan we nog even stil bij economisch succes van recenter datum. Smid J.A. Auping vond hier ruim een eeuw geleden de verende stalen bedspiraal uit, en vestigde er zijn eerste fabriek. Een paar deuren verderop bevindt zich een nering die te leuk is om onvermeld te laten. Op nummer 7 huist sinds 1860 borstelwinkel De Kuiperij van de familie Nijbroek, met ruim 150 verschillende exemplaren (behalve tandenborstels!), die na het overlijden van haar ouders enkel op zaterdag door dochter Mirjam wordt gerund.
Wie de balen heeft van de grote winkelketens moet naar Deventer komen, propageert de stad. In het oude hart bevinden zich liefst 200 kleinschalige winkels, waaronder een tiental antiquariaten. We pakken, voordat we aan stadswandeling nummer 2 beginnen nog even de Grote Over- en Nieuwstraat mee, waar een concentratie niet-doorsnee zaakjes zit. De leegstand die veel middelgrote steden teistert, lijkt er tot mijn verwondering nauwelijks te hebben toegeslagen. Nagenoeg alle etalages zijn gevuld.
Ik beheers me en haak snel aan op de officiële route door het Noordenbergkwartier, van oudsher het bestuurlijke deel van de stad. Ook daar wemelt het van de prachtige panden in een wirwar van smalle straten en stegen. Een blik op het oudste stenen woonhuis van Nederland (1130) aan de Sandrasteeg, lijkt me een mooi slotakkoord.